

UPA16/143
30. maj 2016
Sara Olsvig

Qanoq iliornikkut sulinerup imminut akilersinnaasunngorlugu aaqiivigineqarnissaa, isumaginninnikkullu ikiorsiissutit sulileqqinnissamut aporfuijunnaarlugit aaqiivigineqarnissaat pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Anthon Frederiksen, Partii Naleraq)

Sulineq imminut akilersinnaasariaqarpoq. Qineqqusaarnerni kingullerni arlalinni partiit tamangajatta taama oqartarpugut. Pissutsillu Nunatsinni atuuttut aaqittariaqarput. Suliffissaaleqineq annertuvoq. Kisitsisit ilorraap tungaanut ingerlarpasikkaluartut inuiaqatigiinni suliffissaaleqinermik eqqugaasut inuttut atugaat inuttullu inuunerminni inuiaqatigiinnut peqataasutut tunniussaartutullu misigissallutik pisinnaatitaaffeqarnerat puigunngisaannassavarput. Suli suliffissaaleqinermik akiugassaqaqaagut ataatsimoorlutalu tamanna suliarissavarput.⁶

2016-mut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq attassisinnaanermullu siuariartormullu pilersaarummik imalik, maani ulluni tulliuttuni aamma oqallisigisassarput, aaqqissusseqqinnissanik aggersunik naalackersuinnikkullu anguniakkanik imaqarpoq. Sulinerup imminut akilersinnaanera pillugu anguniagaqarnissaq arlalinnik iliuuseqarfigineqarniarpoq. Inuit Ataqatigiit isumaqataavugut akileraartarnikkut aaqqissusseqqinnissaq iliuusissat pingaarnersaat ilaattut inissisimasariaqartoq.

Attassisinnaanermummi siuariartormullu pilersaarummi allassimasut ilaat inuiaqatigiinni ilumut atuuttusoq uppersarsarparput. Tassani ima ilaatigut allassimavoq: "Assersuutigalugu kisimiilluni pilersuisumut marlunnik meeralimmut suliffeqarnerup sunniutaa annikitsupilussuovoq, appasissumillu isertitaqartuusunut pingasunik amerlanernilluunniit meeraqarneq aningaasaqarnikkut isigalugu akilersinnaanngilaq. Kisermiilluni pilersuisumut pingasunik meeralimmut meeqqerivimmiititaqartumut ilanngateqarluni taarsiivigineqarsinnaassuseq 100 pct. sinnersimavaa.

Taamaattumik kisermiilluni pilersuisoq pingasunik meeralik – inississukkatut tunngavigisat ilanngullugit – suliffeqarfiup

avataaniinnermini amerlanernik atugassaqaassaaq.

Nuliariinnut assingusunik naatsorsuusiortoqarsinnaavoq, pisuni aalajangersimasuni nuliariit marlunnik amerlanernilluunniit meeraqarpata angajoqqaanut tamanut suliffeqarfiup avataaniinnissaq iluarnerusarluni." (Attassisinnaanermut siuariartormullu pilersaarut, qupp. 134).

Issuakkat ima paasisariaqarput: Nunatsinni ikiorsiissutit akissarsiallu qaffasissusaat imminnut naapertuutinngillat.

Inuit Ataqatigiinniilli erseqqissumik oqassaagut aaqqiissutissatut isiginnginnatsigu ikiorsiissutit appaavigissallugit. Ikiorsiissutinik inuussuteqartariaqartut ilaqutariit inuillu assigiinngitsorpasuarnik peqquteqarlutik tassunga inississimapput. Inuttut atukkat, suliffissaaleqineq suliffissaqaqngimmat, tarnikkut artorsaateqarnerit, imigassamik ikiaroorartumilluunniit atornerluinernit aniguisinnaannginnerit, allallu. Inuillu ikiortariallit inuiaqatigiittut isumassornissaannut pisussaaffeqarpugut taakkuusariaqanngillallu aaqqiiniarnermi aallerfigineqartut.

Illuatungaajuna isigisariaqaripput: Ullumikkut Nunatsinni suliffeqarfeqarpoq ima appasitsigisunik akissarsiaqarfiusunik inuuniarnermut, ingammik qitornaqaraanni, artukkiisartunik. Taannaavorlu aaqqiivigineqartariaqartoq.

Innuttaasut nunatsinni ikiliartorput, ernumanaannartumik. Meeraqarneq, aamma marluk-pingasunik amerlanerusunik piukkunnartunngortittariaqarparput. Taakkuuppummi siunissami Nunatsinnik nangitsisussat pilersuisussallu kinguaariinnik maannamit utoqqaliartortussanik. Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermut nalunaarusiami aamma allassimavoq pisortat tassaasut Nunatsinni sulisitsisut annersarigaat " taamaammallu pisortat suliffeqarfiini akissarsiat ineriartornerat namminersortut suliffeqarfiutaanni akissarsiat ineriartornerannut naleraasarpoq. Pisortani akissarsiat qaffariaataasa appasitsinneratigut tamanna namminersortut suliffeqarfiutaannut sunniuteqartinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu nunatta unammillersinnaassusaata pitsanngortinneratigut suliffinnik pilersitsisinnaanermut periarfissanut sunniuteqarluni."

Inuit Ataqtigiit isumaqataavugut akissarsiat qaffasissusaat nunatta aningaasarsiorneranut tunngatillugu mianersuuttariaqartut. Isumaqarpugulli inuttut atukkatigut pissutsit piviusut ilisimaarilluarlugit politikki tamatumunnga ingerlanneqartariaqartoq. Akissarsiatigut ima appasitsigisumik inissisimasoqarpoq ulluinnarni akiligassat akissaqartinneqarneri killegarujussuarlutik, ilaqtariillu akissarsiakinnernut ilaasut inuiaqtigiinni pissakinnertut inissisimasuupput aamma, aali suliffeqarlutik. Ataqtigiinngittoqarpoq. Pissakinnerit aallerfigeqqinnagit suliassat allatut suliassaasutut isigaarput. Isumassoqtigiinneq qitiuvoq, nammataqarsinnaasuusullu aallerfigineqassanngippata, nammataqarsinnaarpiangereersut aallerfissatut kiserngorutissapput. Politikkikkut suna tunngavigineqarniarpa? Taannaavoq naleqartitanut tunngasoq akornatsinni sukumiisumik eqqartugassarput. Iliuusissat tikkuagassat arlaqarput. Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermut nalunaarut qiviaqqissagutsigu tassani Naalakkersuisut sulinermut ilannga at qunneqartariaqartoq tikkuarpaat. Inuit Ataqtigiit apeqquserparput tamannarpiaq pitsaanerpaassanersoq. Inuiaqtigiinni naligiinnginnerup akiornissaani sulinermut ilannga at suliffeqanngitsunut iluaqutaasussaangimmat, suliffeqanngitsullu suliffeqartullu akornanni atukkatigut naligiinnginnermi quppaq annerulersittussaallugu. Ataatsimut naligiinnginnerup annikillinissaanik siunertalinnik iliuuseqarnissaq oqaloqataaffigissavarput, sulinernullu ilannga at tamatumani eqqartueqataaffigissallutigu piareersimavugut, allatigut aamma qanoq aaqqiinissat pillugit isummavut anguniakkavullu illuatungerisatsinnit ammaffigineqarnissaannik aamma uatsinnut neriorsuisoqarsinnaappat. Nangittumik sulinerup akilerluarsinnaasunngornissaa anguniartuarparput aaqqiissutissanillu ataatsimoorfigisinnaasatsinnik suliaqarnissamut peqataanissatsinnut piareersimavugut. Ataatsimut naligiinnginnerup annikillinissaanik siunertalinnik iliuuseqarnissaq oqaloqataaffigissavarput, sulinernullu ilannga at tamatumani eqqartueqataaffigissallutigu pisareersimavugut, allatigut aamma qanoq aaqqiinissat pillugit isummavut anguniakkavullu illuatungerisatsinnit ammaffigineqarnissaannik aamma uatsinnut neriorsuisoqarsinnaappat. Nangittumik sulinerup akilerluarsinnaasunngornissaa anguniartuarparput aaqqiissutissanillu ataatsimoorfigisinnaasatsinnik suliaqarnissamut peqataanissatsinnut piareersimavugut. Akileraartarnikkut aaqqissuuseqqinnissamut oqaloqatigiinnerit isumaqtiginninniarnarillu aallartinnissaat qilanaaraarput oqaatigeriissavarpullu oqaloqatigiinnissamut piareersimalluinnaratta. Ilinniartitaanikkut aamma iliuuseqartariaqarpugut. Ilinniartitaanermi ilinniakkat qaffasissut kisiisa sammissanngilagut. Aamma assassornikkut allatigullu pikkorissarnerit annertunerujussuarmik periarfissaatittariaqarpavut. Inuit Ataqtigiit tikkuagarput tassaavoq ilinniaritsi, ilinniaritsi oqaatigeqattaaginnarnagu inuup ilinniarusususeqarnissaa, pikkorissarusussuseqarnissaa piginnaasatigullu nikeriarusususeqarnissaa inuiaqtigiinni kinaagaluaruttaluunniit annertusassagipput. Inuiaqtigiittut naleqartitatut inissitsigu inuup

nammineq ilinniarusussuseqarnissaa tassaassasoq meeraq meeraanerminit ilikkagassaa, alapernaassuseqarluni alloriaqqinnissamut inuunermi sumulluunniit killissimagaanni piomassuseqartuarnissaq. Tamatumani meeqqat meeraanerminnik nukik piomassuserlu taanna pigilerunikku, inersimasunngoreerlutik allaat utoqqanngoreerunik suli piginnaasanik siuarsaanissamut piomassuseqarnissamut piomassuseqarnissaq pivarput.

Ilinniartitaanikkut suli siuarsaernerup saniatigut Inuit Ataqatigiit tikkuarumavarput Nunatsinni inersimasutta akornanni inuit affaasa missaannaat maannakkut allagartartaarlutik ilinniarsimasuummata. Suliffissaaleqisut qiviarutsigit taakkua amerlanerpaartaat ilinniarsimanerlutik allagartaqanngitsuupput.

Taamaammat allatigut piginnaasaqarnerup nalunaarsorneqartalernissaa naleqartinneqartalernissaalu inuiaqatigiittut suliarisariaqarparput. Suliffissaaleqisut akornanni allagartartaarlutik arlaannik ilinniarsimasut ikittuinnapput, nalornissutigineqassanngilarlu ilinniarneq suli aqutissat pingaarnersaat ilaattut isigigatsigu. Tamatumalli saniatigut piginnaasat pigeriikkavut inuillu nammineerlutik piginnaanerilersimasaat (uformelle kompetencer) atorluarnerulernissaat pigatsigu. Suliffeqarfinni pisortanilu atorfinitsitsiniarnernut allagartat maannakkut tunngavigineqartarput, aamma tunngavigineqartarnerat qimassanngilarput. Saniatigullu inuiaqatigiittut piginnaasat allat qanoq atorluarsinnaanerlutigit ilikkassallugu aamma suliarisariaqarparput, suliffeqarfinni piginnaasanik qanoq ittunik atorfissaqartitsinerup nalunaarsorluarnerulernerisigit.

Kingullertut taarusupparput sulinerup imminut akilersinnaanerunissaanik eqqartuinermit sulerusussuseqarnek aamma eqqartorneqartariaqarmat. Inuttut atukkatigut artorsartut amerlapput, aap, inoqateqarpugulli aamma pissutsit atukkatik sungiutiinnarlugit sulerusussuseqarunnaaqasutut ilisut. Taakkualu tikkuartuinnarnagit kaammattornissaannut qanorlu ingerlariaqqinnissaannut siunnersornissaannut pikkorinnerusariaqarpugut. Nunatsinni inuttut atukkatigut naligiinnginneq ullumikkut ajoraluartumik annertusiartuinnartoq akiortariaqarparput. Iliusissat nutaamik eqqarsarfigisariaqarpavut. Aqqummi atukkatsinni inunnik katataqannginnissaq pisariaqarpoq, isumassuineq, assigiinngisitaarnermik inissaqartitsineq, isumaginninnikkut ilinniartitaanikkullu siuarsaaneq inoqatinillu qanilaarnermik ikiuukkusussuseqarnermillu anersaaqarnek aqutigalugit.

Suliffissanik nutaanik pilersitsisoqartariaqarnera tamatta aamma isumaqatigiissutigaarput. Aaqqissuusseqqinnissanili aggersuni nammaqatigiinneq naleqartitalugu qanoq aqqiinissat tigussaasumik eqqartulertariaqarparput, tassaniippormi inuiaqatigiittut nukittuffipput: atugarissaarneq tamanut siammarnissaanik ingerlatseriaaseqarnek inuiaqatigiittullu isumassoqatigiinnermik tunngaveqarnek.

Oqallisissiamut siunnersuuteqartumut Anthon Frederiksen-mut Partii Nalerameersumut qujavugut. Sammissaq pingaaruteqaqisoq tamattalu iliuuseqarfiginissaanut peqataaffigisariaqarparput qaqinneqarpoq.